

تەڭدا نى زما نى كوردى ل

پەگرا مەكانى خولندندا . . سەدىق

سەعيد واندزى

پەگرا مەكانى خولندن، وەك نەولەندەكى بىنەتە فەركارى، كەڭ ھەرگىز و كاريگەر يان ھەيەل كەڭەستىنى زما ن و بىستانداربۇونى، چۈنكى ئامرازى فەركردى نەولەكان. لەو سەنگەيەو پەگرا مەكان لە ۋووى زما ن و ۋووسەو، دەبەيەك شەو بىن و بىوردى پەيەو لە خەبەندى و لايەنى ۋووسى زما نەو بىكەن و زما نەكى است و دروست و بى ھەيەك يان تەدا بەت، كەچى بەداخەو لە ھەرەمى كوردستاندا، پەگرا مەكانى خولندن لە بىرى ئەوۋى ۋوۋى بىستانداربۇونى زما ن بىيەن، بە جەركەك لە جەركەكان لە كەڭەي ئەوگەنكارىيە نا فەرھەنگى و نا دەستۇرىيەنى زما ن كە ساھانە بەناوى نەولەكردنەو ئەنجام دەدرەن، ئەولەندەي تر زما نى كوردى دەشەوۋەنن و پەرتەوازەتەرى دەكەن. بە ئەمسەلى خولندن، لە پەگرا مەكاندا پىتە (و و) بزۋەنى درەژيان لاداۋە. بەگومان ئەم پىتە، پىتەكى سەربەخەيە و لە زبەندى ھەفتە پىتە بزۋەندەكەيە و ئەو وشانەي ئەم پىتەيان تەدايە، بە نموۋە: وەك (بوون، چوون، ھەمووان، سەركەۋتوۋ، شاتوۋ، دوۋرىن، موۋچە، ۋوون، ۋوۋ، ۋوۋگە، ھاتوۋچە) و گەلەكە وشەي دىكەش، خەيان لە بىنچىنەدا ھەكەي ئەو پىتەن و پىتەكە بەشەكە لە سروۋشتى بوونى زما نيەنى وشەكە، نەك ئەوۋى پىتەكى زيادكراۋ بەت، تاكو بتوانرەت لابىردرەت يان گەنكارى تەدا بەرەت. گەر ھەمان ئەم وشانە بە شەۋى (بو، چو، ۋو، شاتو ھەموان) بە نموۋە بىنۋوسىن، دەبىنەن لەلەكەۋە لە ۋوۋى فەمى نوۋسىنەو چەندە نا زما نى و نا ئستاتىكى دەردەكەون، لەلەكەكى دىكەشەو لە ۋوۋى دەربەينىشەو چەندە لەنگىيان پەو ديارە، چۈنكى كە دەپەن (ۋوۋ) ئەوا (و و) دەردەبەين نەك (و) . ياخود گەر لە بىرى (ۋوون) كە بە مانەي ساف دەت بىنۋوسىن (ۋون) ئەوا دەبىنەن ئاسما ن و ۋوۋى مانەي جىاواز دەكەۋەو، چۈنكى ئەوۋى دوايان، پەداۋىستىيەكى ئامادەكردنى خواردنە. ئەوانەي ئەو گەنكارىيەيان لەو پىتەدا كەردوۋە، لە استىدا باي ئەولەندە ئاگەيان لە زما نى كوردى نەبوۋە، كە زما نى كوردى نوۋسىن و گەكردنى وەك يەكە و جىاواز لە زما نەكانى دىكەي وەك ەركەبى و ئىنگىلىزى و

هه موو زمانه كاني ديكه ي دنيا ، كه زه رجار وشه يكه له ووي نووسينه و
هه گري پيته كه ، بهام خوهندنه ووي جياوازه ، نهام له زمانه كوردى
نيه . كاته ددهين (هاوه) نهوا ده به بنووسرته (هاوه) كاته
ددهين (گورگ) نهوا ده به بنووسين (گورگ) . هه موو وشه يكه له زمانه
كوردیدا ده به ووه كو خه بنووسرته ، چونكه تاكه زمانه نووسين و
كه كردنى هاوشه ووه . دواجار ددهم گاهه انكاريى له په گرامه كاني
خوهندن له ووي زمانه ووه نهركى به به ووه به رايه تيهكه و چه ند ليژنه يكه
و زمانه نهكه نيه ، كه نهنگه تيايان دابهت ساهانه ده كتبه له سه
زمانه نه خوهندنه ووه ، به به كه نهام ده به به او ژكردنى زانستيانه و
فه ره نغيانه و پلانى په روژدنه ي و ميتده بهت ، به مه رجكه كه ر
په ويست بوو گاهه انكاريه كه بكرته ، نهكه نه ووه كه سانهكه وا بزانه (و)
و (وو) هه ريكه كن ووه نهكه نه ووه ته ي كه يشتهون !

نهام با بهته له نه دبه و هونه ري كوردستانى نو ژماره (1393) نه نه
23/10/2025 به او كراوه ته ووه .